

JÕULUTERVITUS

Pärast hingedepäeva olen ikka elanud adventiootuses. Seda praegu kirjutades saan aru, et adventiaeg – mis sisuliselt ongi ju Jõulude ootus – on tegelikult omandanud olulise koha minu kalendriaastas. Ma lausa naudin adventiaega.

Pigem ei olegi see seotud mitte kalendriga seinal või kirjutuslaual, vaid sisemise kella või sisemise aastarütmiga. Tundub, et mingid tähtpäevad elavad sinus iseenesest, nagu näiteks advent, Jõulud, vastlad (paastuaja algus), ülestõusmispühad, nelipühad, jaanipäev, lõikustänupüha, hingedepäev, isa ja ema, naise ja laste sünnipäevad.

Aastakümneid püüdsin oma tööaasta suuremaid ülesandeid lõpetada enne Jõule. Nüüd mõistan, et juba aastaid püüan seda teha esimeseks adventiks. Üritan saada jõuluootuse nädalaid võimalikult vabaks muudest ülesannetest, et oleks aega mõelda ja süveneda igavikulistesse teemadesse. Otsida vastust küsimusele, milleks me siin oleme ja milline on meie suhe Jumalaga. Võtta kokku oma möödunud aasta tegemised ja leida südame rahu, et kõik võimalik on tehtud.

Vaadata, kas lähedastele ja ligimestele pühendat aeg ja tähelepanu on olnud piisa-

Foto: Ingrid Mäsak

vad. Ja kas muuhulgas on tehtud jõukohane annetus kirikule, mis on ka sellel aastal väga tähtis, kuna pandeemia mõju on märgatavalt vähendanud meie koguduse sissetulekuid, sest palverändureid ja külastajaid muudelt maadelt jõuab teist aastat järjest siiakanti oluliselt vähem.

Talvekuu lõpul tuli juba lundki taevast alla ja adventiajal lisandus seda rohkelt. Loodame, et tulevad valged Jõulud. Eelolev aeg ongi ju ootus valguse järele, mis saabus maailma Kristuse sünniga. Kui astronoomide kalendreid jälgida, siis näeme, et pööripäeva paiku jääb päeva pikkus päikese tõusust loojan-

guni seitsme päeva jooksul samaks ja päevad ise on aasta kõige lühemad. Pärast seda on esimene Jõulupüha tööpoolest esimene päev peale pööripäeva, kui päev jälle – kuigi vaid minuti võrra – pikemaks saab ja valgust iga päevaga aina juurde tuleb. Loodame, et ka meie maisesse maailma saab Jeesuse sünnipäevast alates jälle rohkem valgust ja helgust ja saabub uus algus.

Kaunistagem kodu ja puhastagem hinge sel imelisel ooteajal.

*Selleks kõigile rahu ja rõõmu soovides
Juhatuse esimees Riivo Sinijärv*

MILLEST KOOSNEVAD KIRIKUÕPETAJA JÕULUD?

Mingil eneselegi arusaamatul põhjusel olen käesolevaid jõule oodanud lausa lapseliku elevuse ja kannatamatusega. Oodanud, millal süttivad esimesed jõlukaunistused, millal saab hakata tegema pühade ettevalmistusi, millal hakkab kõlama jõulumuusika. Võib-olla olen jõudnud sellisesse vanusesse, kus lapsepõlv tuleb taas eredamalt meelde? Ma ei tea. Kuid sellegipoolest tahan Sinuga, hea „Katedraali Sõnumite“ lugeja, jagada mõningaid killukesi sellest, mis on kuulunud või mis kuulub tänaseni minu ja mu pere jõulude juurde.

Järgnevad väikesed „artiklid“ ei ole teadlikult seotud sellesse järjekorda. Järjekord on juhuslik, kuid ilmselt see juhuslikkusi kõneleb midagi asjade sügavamast tähendusest, teatud vaimsest pingereast.

Jõulupuu

Meie pere jõulude juurde kuulub lahutamatu päris jõulupuu. Ma küll püüan mõista neid, kes eelistavad kunstkuuse – nii selle mugavuse kui ka loodussõbralikkuse poole pealt (kuigi selge on see, et plasti ja metalli tootmine on omakorda koormus keskkonnale) – kuid miski ei asenda päris kuusepuud.

Mulle meenuvad jõulud ühest viimasest nõukogude aastast. Siis oli kõigega kitsas, ka masuudiga, millega katlamaju köeti, ning korteris, kus ma toona oma vanematega elasin, oli jõulude paiku napilt 14°C sooja. Ärkasin hommikul üles, tõmbasin paksu hommikumantli selga ning villased sokid jalga, läksin elutappa ning istusin kuuse kõrvale tugitooli. Mul on siiani mees, kuidas see kuusepuu tol hommikul lõhnas. Iga kord, kui tunnen kuskil kuuseokste lõhna, meenub mulle see üsna jahe jõuluhommik hämaras elutoas.

Umbes viimased 15 aastat olen käinud ise metsas kuuske toomas. Selle algatas minu isa koos heategevusliku klubiga, kuhu ta kuulus, nüüd käin oma perega omal käel. Ehk võib seda nimetada tööpoolest traditsiooniks? Millekski, mis on ühelt põlvkonnalt teisele edasi antud? Nüüd lähen koos abikaasa, laste ja koeraga mõned päevad enne jõule kuhugi riigimetsa. Otsime väikese kuuse, mis kasvab kuskil suurte puude või elektriliinide all ja mis ilmselt varsti metsa- või liinihoolduse käigus niikuinii maha võetaks. Tasumine käib lihtsalt – telefonisõnumi teel. Ma olen mõelnud, selline kuusk ei ole alati täiuslikult sümmeetriline nagu kasvandusest toodud jõulupuu, ta on võib-olla natuke rääbakas ja hõre, kuid see on see päris meie oma kuusk, enda otsitud ja metsast toodud.

Piparkoogid

Kaasajal on juba hilissügisel kauplustes saadaval lausa kümneid sorte erinevaid piparkooke ja muid sarnaseid küpsetisi. Ka ilmub peagi müügile piparkoogitaigen – arvestades meie inimeste erinevaid talumatusi ning tõekspidamisi, on küll laktoosi- küll gluteenivaba tainast, küll tavalist, küll veganversiooni. Ent miski ei ole võrreldav päris algusest peale ise tehtud piparkookidega. Mis sellest, et kehakaalu jälgivad inimesed peaksid neist kauges kaares mööda käima... Kõige parem on piparkoogitainast hakata tegema kuskil novembri teises pooles, kui on parajalt kõle ja külm ilm. Selleks tuleb varuda piisav kogus jahu, suhkrut, võid, mune, hapukoort, vürtse ja muud vajalikku. Paned suure poti tulele ning kõrvetad selles kena koguse suhkrut heaks ja tumedaks karamelliks. Lisad keeva vett (on kummaline mõelda, et karamell on nii kuum, et keev vesi aurustub pea silmapilkselt, otsekui oleks kerisele leili visanud) ja ikka veel suhkrut. Milline aroom täidab kogu elamise, kui lisad keevale siirupile suure kausitäie varem peenestatud vürtse, meie retseptis on neid kümmekond! Veel mitu päeva hiljem võid tunda seda oma riiete küljes ja õuest tuppa tulles – siin hakatakse tegema piparkooke. Tainas tahab nädalapäevad laagerduda, siis võib hakata küpsetama. Parimatel aastatel on piparkooke tulnud kokku üle kolme tuhande. Osa on jõudnud jõulukoosviibimiste lauale, osa

Foto: Joel Siim

antud heategevuseks, ülejäänud on jäänud oma perele söömiseks. Ja ükskõik, kui palju piparkooke ka ei oleks, ikka tuleb hoolega jälgida, et kolmekuningani jätkuks...

Eks piparkookidega ole pisut sama, mis kuusegagi. Omatehtud piparkookidel ei ole alati seda „kaubanduslikku“ välimust, paksus on erinev, kõik ei ole alati ühtlaselt pruunid, mõni mullitab jne. Ent need on need „päris oma“ piparkoogid. Ja on hea meel, et teisedki oskavad neid hinnata ja küsivad, kas sellel aastal ka saab.

Jõulukirik

Ma ei saa öelda, et minu esivanemad oleksid väga kirikuinimesed olnud. Vanavanaema oli igapäevapäevane kirikuskäija ja vanaemadki ei läinud kirikust ükskõikselt mööda. Pere liikmed olid üldiselt ristitud, mõned leeritudki. Ent jõuluõhtu jumalateenistusel osalemine oli pea iga-aastane tava. Olen oma jutlusteski kõnelnud ühest tragikoomilisest juhtumist, kui minu eesrindlikust kaubandustöötajast vanaema tabati jõulukirikust.

Minu esimesed mälestused jõulukirikust jäävad läinud sajandi 80ndate aastate algusesse. Mäletan, et ilmselt liigsetest küsimustest pääsemiseks (minu isa oli Keilas autobaasi töökoja juhataja, arvan, see oli amet, kus pidi teatud palet säilitama) tahtsime minna mõnda Tallinna kirikusse.

Järgmisel päeval kooli minnes (jõulud ei olnud ju riigipüha) manitses ema mind tõsiselt: „Vaata, et sa sellest kellelegi ei räägi!“ Aga või ma suutsin sellist sündmust saladuses hoida. Rääkis Keila Algkooli teisele korvusele viival trepil (see koht on millegipärast täpselt meeles) oma pinginaabrile, et käisin eile õhtul kirikus. Ja suur oli mu üllatus, kui

temagi käis oma vanaema kodukirikus. Vabamate aegade saabudes olid jõulu-kirikud rahvast nii täis, et sisse ei mahtunud. Võib-olla kujutan seda ette, kuid kirikusse pääsemise lootuses läksime hoopis Tallinna. Vist Toomkirikusse ja Jaani kirikusse – kuid sealgi ei pääsenud eeskojast kaugemale.

Siiski käisime hiljem ikka Keila kirikus. Ma ei ole kunagi silmast silma kohtunud õpetaja Robert Kannukesega, kuid ühest tema jõuluõhtu jutlusest on mees see, et ta saatis kõiki kuulajaid Pariisi Jumalaema kiriku katusele midagi vaatama ning julgustas: libisemist ei tasu karta, kirikul on pliist katus. Mis viga oli tal Pariisist kõnelda, ta oli õppinud Sorbonne'is, kuid kui paljudel oleks tol ajal olnud võimalik ise see tee jalge alla võtta? Orelit mängis Keilas Edgar Essmann, piiskop Soone õemees, koori juhataja „vana Heinla“, rahvamuusik ja koorijuht August Heinla, kes koorile andis häält viuliga. Koor laulis „Jõulupäike, jõulupäike, paista sa!“ Kummaline, kuidas teatud detailid jäävad meelde (aga võib-olla sünnivad liiga elavast fantaasiast ning soovist mäletada?).

Sel aastal on mul 28. kord lugeda jõuluõhtu teenistusel kirikuliste evangeeliumi. Kuigi võiks ju mõelda, et nende aastatega on kõik saanud põhjalikult selgeks. Ma ei valeta öeldes, et jõuluevangeelium on mul peaaegu sõna-sõnalt peas. Kuid selle lugemine jõuluõhtul on igal aastal endiselt heas mõttes vapustav.

Kingitused

Mul on tegelikult lapsena vedanud. Sageli käis mul nii jõuluvana kui ka näärivana ja ikka suure kingikotiga. Tuli sisse, istus ahju kõrvale talle seatud toolile ning suured ja

väikesed astusid ta ette salmi ütlema või laulu laulma. Mäletan, et ühel aastal olin plaate lõputu arv kordi kuulates suutnud meelde jätta peaaegu kõik „Onu Remuse jutud“ ja kavatsesin märkimisväärse hulga neist nääri vanale (tol korral oli nimelt nääri vanana, sest pidu oli mu vanaema juures, kes tavatses ühendada uue aasta vastuvõtmise ja enda sünnipäeva – kes ikka viitsib 3. jaanuaril uuesti tulla!); ühesõnaga, kavatsesin neid rõõmsalt nääri vanale ette kanda. Vanemad küll sosistasid: „Aitab nüüd küll!“, kuid see mind eriti ei takistanud. Võin vaid kujutleda, kui palav võis nääri vanal olla...

Ja – kingitusi sain palju. Ent tänaseks on nad kõik ära kadunud, ära visatud, ära mänditud, ära antud, ära... Alles on vaid üks nääri kingitus. Kollakate kaante ja kuldse kirjaga paksul kriitpaberil raamat „Eesti esiajalugu“. Ma vist oli 7-aastane, kui nääri vanana selle tõi. Mäletan, kui nääri vanana oli ära läinud, viskasin vanaema kušetile kõhuli ja süvenesin raamatusse, ümbritsev ei läinud enam korda. Hiljem olen sageli mõelnud, miks küll mu vanemad (kes need kinkijad muud ikka olid) sellise kingituse hankisid. See ei ole just tavaline 7-aastase lektüür. Aga ju nad siis märkasid, et selline raamat võiks mulle sobida. Ja sobiski.

Jõuluvorstid

Kindlasti on meie pere jõululual olnud tanguvorstid – verivorstid ja valged vorstid. Kui mu vanaema veel elas ja jaksas, oli iga

aastane vorstide tegemine just tema panus pühade heaks. Tema kandis põhivastutust, mina aitasin jõudumööda kaasa.

Seda ei jaksanud ma kuidagi ära oodata. Ent õige aja leidmine ei olnud alati sugugi kerge. Mu vanaema töötas kaubanduses, päevad olid pikad, õhtul tahtis ta puhata. Pealegi kulub korralikuks vorstiteoks terve päev. Kui aga see päev lõpuks saabus, tegi vanaema hommikul tule pliidi alla ning pani esimesena vorstipudru keema. Kruubid ei tohtinud päris pehmeks keeda, sest vorste keedetakse pärast uuesti läbi. Praeti suur pannitais seapekki ja sibulat, välja otsiti vorstirohi. Häda oli alati selles, et kui hakati verd lisama, siis ei leidunud kedagi, kes oleks verd maitsta tahtnud – kas sellele on soola lisatud või mitte. Kuidagi sai seegi mure lahendatud. Ma arvan, vanaema maitstes ise. Kui valged vorstid olid tehtud, segati pudru hulka veri ning algas verivorstide tegemine. Minu ülesanne oli tavaliselt vorstide sidumine valge jämeda niidiga. Algul püüdsid eriti verivorstide puhul teha seda nii, et jään puhtaks, kuid mida aeg edasi, seda verisemaks ma sain...

Ma ikka imestan, kust küll mu isa vorstide tegemiseks vajalikud „materjalid“ (pean siin silmas verd ja sooli) hankis. Küllap oli tal piisavalt loomapidajatest tuttavaid. Nõukogude ajal ei olnud võimalik minna kuhugi talupoodi vajalike asju lihtsalt ostma. Aga kõik vajalik oli ometigi olemas. Lehtri (meie peres öeldi ikka „trehtli“) vorsti täitmiseks jootis

isa ise kokku. Ilmselt vanast liiklusemärgist „suunad sõiduradadelt“, selle välisküljel oli näha sinisel taustal valgeid nooli.

Hea „Katedraali Sõnumite“ lugeja. Anna mulle andeks, et mu heietus on läinud nii pikaks. Loodan, et jaksad veel lugeda. On veel palju tillukesi asju, mis kuuluvad minu pere jõulude juurde. Ent teisalt olen mõistnud seda, et alles siis jõutakse jõulude tuumani, kui kõik väline jääb kõrvale. Ja selles mõttes on ühed kõige erilisemad jõulud olnud 1998. aastal. Olin siis Järva-Jaani õpetaja ning elasin päris üksinda hiiglaslikus paekivist pastoraadis. Pool maja oli alles remontimata ning selles pooles oli mulle sisse seatud tilluke tuba, hiljem lisandus veel teinegi. Mul ei olnud siis veel peret, ei olnud külalisi, ei jõulutoite, kuuskegi mitte. Aga kui tulin jõuluõhtu jumalateenistuse järel koju, siis tundsin erilist rahu. Ka minule oli Taaveti linnas sündinud Päästja...

Heinrich Ernst Gebhardt kirjutab:

Jälle küünlatule säras
hiilgab haljas jõulupuu.
Jõululast, kes tuli taevast,
kiidab lauldes meie suu.

Aga kõik need asjad kaovad,
küünlasära kustub ka.
Rõõmu, mis ei iial lõpe,
võib me Jeesus kinkida.

*Jõulurahu ja rõõmu soovides:
õpetaja Joel Siim*

MIDA TOOB AASTA 2022 KIRIKU RESTAUREERIMISTÖÖDESSE?

Toomkoguduse nõukogu otsustas sügisel asutada **Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse Sihtasutuse**. Sihtasutuse eesmärk on Toomkiriku kirikuhoone ning selle sisustuse ja toimimiseks vajaliku restaureerimis- ja renoveerimistöde korraldamine ja rahastamine.

Oma töödega on jõutud nii kaugele, et sellel suvel tehti remont kantseleis ja loodetavasti saame tuleva aasta alguses alustada kiriku tornikiivriga. 30 aastat tagasi tehtu tuleb kahjuks ümber teha, sest vihmavee läbi jooksupid on aastatega järjest suurenenud. Seepärast peaks saama 2022. aasta suvel tornikiiver endale täiesti uue kattepleki ja

parandatud kandekonstruktsioonid. Tornikiivri restaureerimiseks korraldati hange ning juhatus on ehitajaga lepingu sõlmimisele väga lähedal. Praegu saab ütelda, et tööde maksumuseks kujuneb veidi üle poole miljoni euro ja kuna see on väga suur summa, on siin vaja meie kõikide toetust ja abi. Loodetavasti saame restaureerimismaksumuse finantseerimise selgeks lähitulevikus, et vastselt restaureeritud kirikutorn saaks kaunistada Tallinna linna panoraami, tervitades saabujaid nii merelt kui maalt.

Veidi väiksem töö on ees suurte katustega, sest nende olukord on parem. Aasta algus peaks aitama meil selgust saada ka kiriku

põranda olukorraga ning milline on põranda seisukord pingistiku all, sest viimast pole silmaga näha. Selleks on meil plaanis teha uuringud ja koostöös Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakonnaga on samm-sammult plaanidega edasi minnud. Põranda uuringud annavad meile selguse, kuidas edasi minna kütte- ja elektrisüsteemidega. Kiriku jumalateenistlikku elu ja toimetamisi see suurt ei sega, sest neid saab teha meie igapäevase elu kõrvalt. Tänu Jumalale on kõik siiani kenasti läinud.

Parimat lootes ja õnnistatud aastavahetust soovides koguduse õpetaja Arho Tuhkru

Advendiaja 3. pühapäev oli Toomkoguduses eriline – koguduse esimees Riivo Sinijärv andis üle Toomkoguduse Maarja medali ja kultuuripreemia 2021 ning Toomkoguduse teenetemärgid.

Koguduse nõukogu valis 14. novembri koosolekul 2021. a Maarja medali ja kultuuripreemia laureaadiks Jüri Krafti, kes on andnud märkimisväärse panuse Tallinna Piiskopliku Toomkoguduse ellu, toetades samas kirikuelu ka mitmetes teistes Eestimaa kirikutes. Jüri Kraft on aidanud kaasa Eesti iseseisvuse taastamisele ja hoidmisele ning seisnud tõe ja kristlike väärtuste eest, jättes sellega suure jälje Eesti avalikku ja kirikuellu.

Toomkoguduse teenetemärgi pälvivad 2021. aastal orelimeister Toomas Mäeväli ning kunstiajaloolased professor Hilikka Hiiop ja dr. Tiina-Mall Kreem.

Advendiaja 3. pühapäeval võeti kogudusse vastu kolm uut liiget, kes viiruse kiuste said vajalikku õpetust ning andsid Jumala ees töötuse elada kiriku liikmena koguduse keskel, kuulata Jumala sõna ja osa võtta pühast armulauast, kuulutada head sõnumit Jumalast sõna ja teoga ning teenida oma kaasinimesi Jeesuse Kristuse eeskujul.

Toom-Kooli 6, 10130 Tallinn, Eesti. Telefon 644 4140

E-post: tallinna.toom@eelk.ee. <http://toomkirik.ee>

PANGAREKVISIIDID

EELK Tallinna Piiskoplik Toomkogudus

Registrikood 80209270

SEB Pank EE401010022002639007

Fotod: Erik Peinar

Toomas Mäeväli vastas talle omase rõõmsa noodiga küsimuse peale, kuidas tulla mõttele hakata orelimeistriks: „Ema käskis ja Jumal juhatas! Kui ema mängis oreil, siis aeg-ajalt oli oreelis üht-teist vaja teha, siis oligi valida, kas orelisse lähen mina või mõni õdedest. Hiljem kui sai õppida puidurestaureerimist, siis spetsialiseerusin oreлите peale. Alguses juhendas Hugo Leppnurm ja hiljem Ago Tint. See sündis juba Kuusalus.“

Hilikka Hiiop ja Tiina-Mall Kreem pälvivad teenetemärgi tänutäheks ja tunnustuseks märkimisväärse töö eest puunikerdaja Christian Ackermanni loomingu uurimisel, restaureerimisel ja tutvustamisel. Nad on andnud suure panuse Toomkogudusele ja Eesti kiriku- ja kultuuriellu.

